

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

IV. Refellitur solutio aduersariorum ad argume[n]tum nostrum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

populo suo? Et Numer. 20. legimus aquam illam, aquam contradictionis appellatam. Et Numer. 21. *Anima nostra nauseat super cibo isto lenissimo.* Ibidem describitur strages occisorum propter huiusmodi murmuraciones. Porro dubitationes, murmuraciones, & contradictiones circa Eucharistiam hoc potissimum tempore notissimæ sunt. Et certè si (vt Apostolus ait, 1. Corinth. 11.) multi dormiebant, id est, moriebantur corporaliter olim, quia indignè sumebant Eucharistiam, multò plures credendum est mori in æternū, propter contemptum, & blasphemias in tam admirabile Sacramentum.

Iam verò, quod Manna res fuerit multò præstantior, quàm Eucharistia, si ea nõ verè continet corpus Domini, facile probari potest. Nam si consideremus Manna, & panem Eucharistiæ, vt dona quædam, abstrahendo à significatione; Manna fiebat manibus Angelorum, vnde dicitur panis Angelorum, Psalm. 77. & Sapient. 16. Panis Eucharistiæ fit manu pistorum. Manna pluebat è cælo; panis iste è furno prodit. Manna habuit omnem saporem, immò summo miraculo, cuique sapiebat, quod is desiderabat, Sapient. 16. panis, nihil nisi panem sapit. Quid igitur est, quod Christus Ioan. 6. ait: *Non Moyses dedit vobis panem de cælo, sed Pater meus dat vobis panem de cælo verum;* & alia quæ ibidem subiungit, longè anteponeus Eucharistiam suam Mannæ Iudæorum? Si verò consideretur vt symbola externa, melius Christum significat Manna quàm panis, & quia illud erat è cælo, & quia habuit omnè saporem, & quia equa mēsurā sumebatur ab omnibus, licet diuersa esse videretur.

CAPVT QVARTVM.

Refellitur solutio aduersariorum ad argumentum nostrum.

AD hoc argumentum respondet Petrus Martyr in sua defensione de Eucharistia, parte 3. pag. 692. ac duo docet. PRIMO iacit fundamentum quoddam, videlicet in Sacramentis veteribus fuisse symbolum externum, & rem ipsam, sicut in nostris; & licet symbola nostra, & illorum sint diuersa, tamen rem esse eandem. Et probat ex Apostolo 1. Corinth. 10. qui dicit, Hebræos eandem nobiscum escam manducasse; & ne quidquam de re dubitemus, eam ait disertis verbis fuisse Christum.

At

At in hac probatione bis peccat Martyr. PRIMO, quia Paulus nusquam dicit Hebræos eandem nobiscum escam manducasse. Illa enim particula (*nobiscum*) quam saepe inculcat Martyr, & in qua totum præsidium ponit, non habetur in Apostolo, & nos supra in disputatione de Sacramentis in genere demonstrauius, Apostoli sensum esse, quod Hebræi eandem escam inter se comederint, non autem nobiscum. SECUNDO, quia Paulus nusquam dicit, escam, vel potum illum Hebræorum, seu rem Sacramentorum illorum fuisse Christum, quod tamen disertis verbis eum dicere, Martyr solita confidentia scripsit. Verba enim Apostoli hæc sunt: *Bibebant autem de spirituali, consequente eos petra; petra autem erat Christus.* Vbi Apostolus non dicit Christum fuisse aquam, quam illi bibebant, sed petram, vnde illa aqua fluebat; & petram non illam materialem, ex qua visibiliter, & quodammodo materialiter aqua fluebat, sed petram inuisibilem, quæ Hebræos vbique comitabatur, id est, diuinam Christi prouidentiam, & virtutem, quæ erat causa efficiens illius aquæ, & omnium bonorum. Sed de hac re satis multa loco citato disputauimus.

Vnicus restat scrupulus, quia apud Paulum (vt Martyr ibidem annotauit) idem est edere, & bibere aliquid, & de aliquo. Nam I. Cor. II. dicit: *Bibere calicem, & bibere de calice;* & similiter, *edere panem, & de pane.* At id verum est, cum agitur de re comestibili, vel potabili, vt in exemplis positus. Quia verò non rectè dicimur bibere petram; ideo cum legimus, *bibere de petra*, non potest exponi, quasi idem sit quod, *bibere petram*, sed (vt nos diximus) quod bibere aquam ex petra manantem. Quare quantumlibet se vertat in omnem partem Martyr, non efficiet, vt Paulus dicat Hebræos bibisse Christum.

SECUNDO igitur Petrus Martyr iacto illo putrido fundamento, addit, Sacramenta nostra, quantum ad symbola externa, præstare antiquis Sacramentis, quia sunt magis firma, nec amplius mutanda, vsque ad finem seculi; & quia ostendunt rem factam, non vt illa, futuram; & quia sunt simpliciora, & pertinent ad populum numerosiore, & quia sunt clariora, non propter externam representationem, sed ex claritate verborum, quæ ibi proferuntur; vnde etiam sequitur, quod maiorem fidem excitat, & sic vberiore fructum adfe-

runt. Ac per istas prerogatiuas satisfieri putat argumento Catholicorum.

SED minimè satisfaciunt. Nam quod attinet ad Sacramenta, vt signa; extrinsecè sunt illæ prerogatiuæ, quòd nostra sint durabiliora, & quòd significant rem præteritam, & quòd ad plures pertineant; id enim totum pendet ex voluntate instituentis; & idcirco, aut nullam, aut ferè nullam dignitatem addunt signis, vt signa sunt. Exempli gratia, immolatio agni ex se non minus durabilis esse posset, & ad multos pertinere, & rem præteritam significare, quàm fractio panis: quare per accidens est, quod Hebræi adhiberent immolationem agni ad rem futuram significandam, nos fractionem panis ad rem præteritam, vt notum est. Et idem de ceteris dici potest. ADDE, cùm Dominus Eucharistiam instituit, mors ipsius, quæ eo Sacramento significatur, futura erat, non præterita: igitur Eucharistia illa, quam Dominus ipse celebravit, nihil habuit præ cœna typica Agni Paschalis. Quorsum ergo Dominus iteravit cœnam, & Eucharistiam tunc dedit? Comparatio facienda est in ipsa significatione, si propria, & intrinseca dignitas signorum quæritur: illa enim sunt meliora, quæ melius significant. Signa vetera melius significant; quantum ad exter-nam repræsentationem, aduersarius non negat, & nos in nostro argumento planissimum fecimus.

Solum ergo restat, quod nostra videantur excellere ratione verborum. Sed hoc aduersarios nihil iuuat: nam ipsi nolunt verba esse de essentia signorum, vt Catholici dicunt. Tria sunt enim genera verborum in Sacramentis. PRIMO, sunt verba institutionis; & hæc communia sunt Sacramentis veteribus & nouis, & non sunt propriè de essentia, cùm ad causam efficientem pertineant. SECUNDO, sunt verba promissionis; & hæc etiam sunt communia, & non sunt de essentia: distinguuntur enim per aduersarios verba, & Sacramenta, sicut diploma, & sigillum; vel sicut fœdus, & signum fœderis. Vnde Calvinus lib. 4. Institutionum, cap. 14. §. 1. dicit Sacramenta esse appendicem promissionum: & omnes aduersarij dicunt Sacramenta esse signa confirmantia promissiones. Quamuis igitur verba promissionis sint clariora in nouo Testamento, quàm in veteri, non tamen sequitur ideò Sacramenta etiam esse clariora. potest enim fieri, vt diploma clarius obsignetur sigillo obscuriore, & diploma obscurius sigillo cla-

Io clariore, & meliore. Et hoc admittere coguntur aduersarij in materia Sacramentorum, cum fateantur signa vetera fuisse clariora, quoad externam repræsentationem. Quare si maior fides excitetur in perceptione Sacramentorum nouorum, quàm veterum, vt Martyr dicit, id non est ex vi signorum, sed ex vi verborum tantum, quæ distinguuntur à signis essentialiter, vt diximus. TERTIO, sunt verba consecratoria; & illa sunt de essentia apud Catholicos, & ratione eorum sunt Sacramenta nostra signa clariora: sed hoc genus verborum aduersarij explodunt, tanquam incantationem, & magiam. Nihil ergo illis remanet, vnde probent, signa nostra esse clariora veteribus.

Sed licet etiam id probare possent, adhuc remanet insolutum argumentum nostrum ex comparatione rerum inter se, omiſsa significatione; & hæc est comparatio, quæ fit in Scripturis, & apud Patres. Non enim Scripturæ, & Patres dicunt, nostra Sacramenta excellere veteribus, quia melius significant, sed quia illa erant figuræ, & ista res figurata, & proinde res ipsæ considerandæ sunt. Si autem res ipsæ considerentur, quis dubitet meliorem esse agnum pane, & Manna etiam de cælo, quàm panem ex furno? Et hæc est comparatio, quam Christus facit, Ioannis 6. vbi non meminit significationis, sed dicit, Manna non fuisse panem verè de cælo, si cum pane Eucharistiæ conferatur. Pari ratione Patres non dicunt, Eucharistiam esse præstantiorem, quàm Manna, quia melius significat, sed quia continet corpus Christi, quod est incomparabiliter nobilius, quàm Manna: vnde nunquam comparant Manna cum pane, vt facere debuissent, si de significatione ageretur, sed cum ipso corpore Domini. Loca Patrum multa ad hoc propositum attulit Gardinerus in eo libro, cui respondet Martyr, vt Origenem homil. 7. in Numeros. Cyprianum sermone de cæna Domini. Ambrosium de iis qui inuit myster. cap. 9. Hieronymum in 1. cap. ad Tit. Chrysostomum hom. 83. in Matth. Cyrillum lib. 4. in Ioan. cap. 16. Hesygium lib. 6. in Leuit. cap. 22.

Explicationes autem, quas ad ea loca Martyr adhibet, aded sunt absurda, vt magis confirmant argumentum nostrum. Tres autem sunt eius solutiones. PRIMA est ad locum Cypriani; sic autem loquitur CYPRIANVS in sermone de cæna Domini: *Cæna disposita inter sacramentales epulas ob-*

uiauerunt sibi instituta antiqua, & noua, & consumpto agno, quem antiqua traditio proponebat, inconsumptibilem cibum Magister apponit discipulis. Hoc loco Cyprianus apertè comparat Agnum Paschalem non cum pane, qui non minus consumitur in cœna, quàm agnus, sed cum corpore Christi; quod ita sumitur in cœna, vt semper integrum maneat. RESPONDET Martyr, agnum dici consumptibilem, quia cæremonia illa cessare debebat, panem Eucharistiæ dici inconsumptibilem cibum, quia Sacramentum Eucharistiæ vsque ad finem seculi durabit. Quid magis, quæso, hac explicatione extortum? Nam non loquitur Cyprianus de cæremonia ipsa in genere, quæ tunc abroganda erat, sed de illo agno particulari, quem tunc Apostoli cum Domino comederant: *Agno, inquit, consumpto, quem antiqua traditio proponebat.* Sicut igitur ille agnus propriè per comestionem consumptus fuerat, ita è contrario si antithesis valet, cibus inconsumptibilis, non est cæremonia noui Sacramenti in genere, sed est res aliqua particularis, quæ dum comeditur, non absumitur, quæ certè non est panis, sed corpus Christi. Præterea, etiam si Sacramentum Eucharistiæ durabit vsque ad mundi finem, tamen cessabit tandem: quare non rectè dici potest inconsumptibilis cibus, nisi ratione rei contentæ, quæ est absolutè inconsumptibilis; alioqui posset omnis panis, & quilibet alius cibus dici inconsumptibilis, quia durabit in specie vsque ad mundi finem.

Adhibet DEINDE aliam solutionem, quæ etiam conuenit testimonio Ambrosij, ac dicit, posse inconsumptibilem cibum vocari ipsum Domini corpus; sed quia idem corpus, & eodem modo, (id est, per fidem) percipiebant veteres in agno, quod nos in pane iuxta aduersarios, idèd Martyr dicit, Cyprianum opponere agnum illum irrationalè non pani, vt par erat, sed corpori Domini, quia agnus ille obscurius significabat corpus Domini, quàm noster panis, & res tunc futura erat, quæ iam facta est. Poterant enim veteres propter illam obscuritatem per quendam tropum dici non habuisse corpus Christi.

At quis non misereatur huius hominis in tantis angustiis positi? Nam & falsum est, vt ostendimus, agno illo obscurius significatum esse Christum, quàm pane, cum potius multò clariùs illo significaretur: & falsum est etiam saltem de Eucha-

Eucharistia, quam Dominus ipse discipulis distribuit, quod rem præteritam significauerit. Significabat Christi mortem, quæ futura erat, non præterita. Et præterea quis ferat tropum illum, quo dicantur non habuisse Christum veteres, & nos dicamur habere, cum eundem Christum, & eodem modo, id est, per solam fidem habeamus? Ad hunc enim modum habendi, parum aut nihil interest, vtrum Christus venturus fuerit, aut venerit, sicut non magis reficit memoria præteriti cibi, quam expectatio futuri. Neque refert etiam vtrum habeamus per signa clariora, vel obscuriora. Ac, vt similitudine rem illustremus: Si quis dimitteret debitori debitum centum aureorum in gratiam amici, qui donaturus est ei mille aureos post annum, & faceret ei syngrapham donationis, & obfirmaret sigillo paulò rudiori; deinde post duos annos dimitteret alteri debitum, item centum aureorum in gratiam eiusdem amici, qui ei donauit mille aureos ante vnum annum, & daret huic etiam syngrapham donationis, & obfirmaret pulcherrimo sigillo: quæro, num propter sigilli, & temporis diuersitatem posset dici priori debitori datam obfirmatam syngrapham, posteriori autem verè debitum remissum? nullus certè sanè mentis homo ita loqueretur, & hoc modo tamen loquitur Martyr.

ALTER locus erat AMBROSII, qui ita loquitur de Manna, sicut Cyprianus de Agno Paschali; sic enim ait de his qui initiantur mysteriis, cap. 9. *Considera nunc, & ter præstantior sit, panis Angelorum, an caro Christi; quæ & trique corpus est vite. Manna illud de cælo, hoc supra cælum; illud cæli, hoc Domini cælorum; illud corruptioni obnoxium, si in alterum diem seruetur, hoc alienum ab omni corruptione.* Ad hunc locum non respondet Martyr, sed remittit nos ad solutionem iam datam ad locum Cypriani; & nos eum remittamus ad superiorem confutationem.

Ad alia testimonia Hieronymi, Origenis, Chrysostomi, Hesychij (nam à Cyrillo fatetur se dissentire) responderet illos tribuere Hebræis tantum symbola, nobis autem rem ipsam; quia non intelligebant multi Hebræorum, quid symbola significarent, & proinde non habebant nisi externa symbola. At solutio non satisfacit, tum quia Hieronymus, & alij comparant inter se res ipsas, non autem habentes; tum quia etiam

Christiani, qui non intelligunt quid symbola significant, non habent nisi symbola secundum aduersarios.

CAPVT QVINTVM.

Quòd Ioan. 6. agatur de Eucharistia.

NAM vt ad SECVNDVM argumentum ex Scripturis veniamus, probanda est eadem veritas ex promissione Domini, quæ habetur apud Ioannem cap. 6. Tria autem de hoc argumento tractanda erunt. PRIMÒ disputandum est, an Ioan. 6. loquatur Dominus de Eucharistia. SECVNDO, deducendum inde argumentum pro veritate corporis Domini. TERTIO, soluenda argumenta aduersariorum, qui putant Ioan. 6. non agi de Eucharistia.

Quantum ad PRIMVM, non est controuersia, an in toto capite agatur de Eucharistia: constat enim non ita esse. Nam & de miraculo panum, & de fide, & de Incarnatione agitur in magna parte capitis. Solùm igitur quæstio est de illis verbis: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita;* & de sequentibus ferè ad finem capitis.

Ac hæretici quidem huius temporis ferè omnes negant hæc verba ad Sacramentum Eucharistia pertinere. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica, cap. i. dicit cap. 6. Ioannis in totum seponendum esse, vt quod nihil ad hanc rem pertineat. Idem habet Zvvinglius in libro de vera, & falsa religione, cap. de Eucharistia. Idem Oecolampadius in libro de verbis Domini: *Hoc est corpus meum.* Idem Martinus Kemnitius in secunda parte Examinis, pag. 657. ad cap. i. sefs. 21. Concilij Tridentini. Ioannes Calvinus videtur quidem nonnullis in alia esse sententia. Nam lib. 4. Institutionum, cap. 17. §. 1. & 5. & deinceps, tractans de hoc Sacramento, citat cap. 6. Ioannis: tamen §. 33. apertè sententiam suam aperit. Nam cùm citasset illa verba: *Quisquis ederit carnem meam, & biberit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Ita subiungit: *Excipiunt, illic non agi de Sacramentali esu, quod ego fateor.* Non igitur voluit Calvinus intelligi debere sextum caput Ioannis de Sacramentali manducatione: citauit tamen verba huius capituli, cùm de Sacramento ageret, quia existimat in hoc capite tractari de spiritali Christi manducatione, cui postea Dominus addidit externa symbola. Id quod clarissimè exposuit

Petrus